

tempura. En el que cito es va imprimir «mala *tém-pora*»: és de témer que no sigui més que una correcció de tipògraf «savi» i sense escrúpol. O podríem pendre-ho com un indicatiu que fou realment el llatí-nisme, deformat per la gent popular? El cas és que l'única cosa segura i repetida és *taupúra*. Potser mera refecció popular de *temperatura* × *temporal*.
 4 'Baralla domèstica o intestinal': «De *tempesta* fora casa, casa n defén; / mas de *tempesta* en casa, no ha defeniment», *Compil. Prov. Aràb.* (ed. Mettmann, § 110).

TEMPTAR, pres per via mig-sàvia del ll. TEMPTARE 'palpar', 'provar de fer, intentar', 'causar temptació'; l'única forma pròpiament llatina fou *temptare*, i en català l'única grafia admissible i l'única pronúncia correcta (fora d'usos locals familiars) és *temptar*, pronunciat *tamtá*. □ 1.ª doc.: *Homilies*.

«Can N. Séiner ac fam, sí veng lo Diable a él e volg-lo *temptar* e dix --- Si tu és fill de Déu, di a les pedres que-s tornen pa», «él *temptá* lo primer om», «no-l ne garí que-l Diable no-l *temptàs* e no l'enganàs» etc. (*Hom.*, 6r4, 6v5, 6v8 (bis), 6v10, 6v12 etc., mai escrit amb *n*: quasi sempre amb *m* de tres pals, en algun cas amb tilde; poc visible: 6v11. La grafia amb *m* és general a l'E. Mj. (de vegades amb tilde), els casos de *temptar* citats per *AlcM* són quasi tots infidels als mss. i a les edicions, amb alguna excepció d'eds. inaccurades d'impressors acastellanats.

«*Tempta* ta volentat si vulia perseverar longament en ço que-t fa desirar», «La sacristana dix a l'abadessa que hom *temptàs* alcun temps Nathana de devoció, ans que la vestís», Lluïl (*Blanq.* I, 59.19, 130.8, *temptàs*, 130.19, 130.23 etc.); «ell atén aytals persones --- de quins delits se asalten més --- e cant veu que aytal persona se vol girar a Déu, tantost lo *tempta* d'aquell mal delit e l'i proposa davant», Eiximenis (*Dones*, 109r2, cap. 152). «Aquests nos *tempten* --- los dimonis ---», «appelles-te noble? Vas a *temptar* e suscitar monges e dones? --- no est noble ---», StVicenç (*Serm.* I, 53.1, *Quar.*, 69.93). «E rominant / ma qualitat, / yo fuy *temptat*, / com no tenia, / ni-m romania / algun hereu»; i *tempta* rimant amb *empremta*, JRoig (*Spill*, 6412, 10005).

Així mateix, en el sentit d'«intentar, provar de»: «D'ella sperava / que fill n'hauria / --- mas era làbil / --- / inacordable / per al concebre: / per lo pesebre / *temptant* entrar, / may impetrar / poguf son grat», Jaume Roig (*Spill*, 4500). També en Joanot Martorell he constatat que la grafia *-mpt-* és constant (algun cas *mt*), i no content amb l'acord de les eds. Ag. i Ri., he comprovat en la princeps; p. ex. en el cap. 228, i amb *mpt* escrit amb totes les lletres a l'ed. pri. (etc.): «podeu bé dir a Tirant que yo-l suplic, com a cavaller digne de fe e de virtut, se vulla dexar de *temptar* la mia ànima, la qual d'uns dies ençà plora gotes de sanch» (Ri., 664); no altrament *temptar de paciència* Ag. II, 279, 317; III, 82; IV, 1, «semblant maldat de la que vós haveu *temptada*», «vols *temptar* lo que és contra la natura», «per què *temptes* altre remey?» (Ag. II, 217;

III, 82; III, 267). Iguaiment el *Decam.*; tant en el sentit de 'intent': «oyda la demanda e la proferta de la sua dona, posat que greu cosa --- li paregués --- pensà de voler-ho *temptar*» x, § 5, 571.20 (= «pensò di voler *tentare*»); com en el de 'palpar': «lo començà a *temptar*» IV, § 8, 271.9f. (trad. *tentare*).

L'excepció única confirma la regla; és Ausiàs: «on serà, on, que mon voler contente? / Ab escandall yo cerc tot fons e *tente*», «vençre *tenta* / --- e si *destenta*» (LXXVI, 1c; LXXXVI, 14j); i s'explica com a llicència poètica autoritzada per la conveniència de la rima, i per la doctrina provençal, on d'acord amb les tendències fonètiques de la llengua occitana aviat *tentar* es va superposar a *temptar*, tal com *perdén* a *perdem*, *non* a *nom* etc.

El llatí vulgar tendia a confondre MPT amb NT, però en aquest mot, pel caràcter moral i religiós que revestia, es mantingué tenaçment la *m*. El català, entre totes les llengües romàniques, és la única que ha conservat la *m* implosiva: la possibilitat de pronunciar una nasal labial a fi de mot o a fi de síl·laba (en les altres no existeix com a fonema, l'excepció *mp mb* no té caràcter fonemàtic). És lògic, doncs, que en aquest punt el català hagi conservat intacta la forma del mot, que les llengües veïnes han confós amb la d'*intentar*, *contentar* etc. És una originalitat del català entre totes les llengües de la família que hauríem de defensar amb zel unànime.

No em puc estar de condemnar severament en aquest sentit l'article del diccionari *AlcM* i el seu intent de legitimar la forma acastellanada *tentar*; sense estar-se de violar els fets filològics: dóna falsament la pronúncia del Princ., on és quasi general pronunciar *tamtá* amb *m* (és clar que en aquest cas com pertot hi ha persones de pronúncia relaxada). Sí: ja sabem que a Mallorca es pronuncia *téms* per *temps*, *éans* per *camp*s, *féns*=*fems*, *fénta* o *fénna* per *femta*, *amprénta*=*empremta*, igual que pronuncien *condenna*, *colunna*, *kon ta pareix*, *noltros dejunan tots es divendres*, i altres galdoses coses semblants; ningú suggeriria que modifiquin aqueixes pronúncies en llur parlar familiar, però si no han volgut escriure *paia* per *palla*, *ans* per *anys*, *es camí* per *el camí* etc., per què voldrien donar ales a aqueix vulgarisme? ¿per què recolza en un castellanisme?

Han dut aquest intent, pertorbador i cismàtic, fins a l'extrem de fabricar posant-la en primer lloc (part I de l'article) un apartat en què figuren només, en monstrosa promiscuació, Ausiàs Marc i un terme d'argot del Poble Sec, que no és ni català, sinó parlar bilingüe (de la «Criminalitat típica» de Vallmitjana), *relegant* a la cua (part II) l'ús etern de la llengua des de les Homilies, Lluïl, Martorell i StVicenç fins a Verdager i Espriu. El Glossari del PColom dóna prop d'un centenar de cites de *temptar* i derivats en les obres de Lluïl, totes amb *mpt* o *mt*, sense cap excepció. És fer una mala obra des del punt de vista de la nació i de la lingüística, socavar aquesta robusta originalitat de la nostra llengua.

En llatí era *temptare*, car *tentare* només és forma de